

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 4/2014 rd

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2015—2018

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 april 2014 statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2015—2018 (SRR 4/2014 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de permanenta fackutskotten får lämna utlåtande om ärendet till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- understatssekreterare Timo Lankinen, Statsrådets kansli
- överdirektör Riitta Kaivosoja, överdirektör Eeva-Riitta Pirhonen, direktör Kirsi Kangaspunta, direktör Matti Väisänen och undervisningsråd Jorma Karhu, undervisnings- och kulturministeriet
- förvaltningsdirektör Matti Lahtinen, Utbildningsstyrelsen
- generaldirektör Heikki Mannila, Finlands Akademi
- utvecklingschef Juha Karvonen, Finlands Kommunförbund
- direktör Timo Lindholm, Jubileumsfonden för Finlands självständighet (Sitra)
- direktör Ilona Lundström, Tekes - utvecklingscentralen för teknologi och innovationer

- verksamhetsledare Riitta Rissanen, Rådet för Yrkehögskolornas Rektorer ARENE
- styrelseledamot Heidi Husari och verksamhetsledare Jaana Lehto, Elinkeinoelämän opilaitokset ry ELO
- utbildningsdirektör Heljä Misukka, Undervisningssektorns Fackorganisation
- utvecklingschef Marja Lahtinen, Finlands Kommunförbund
- vice ordförande Antti Ikonen, Finlands rektorer
- vice rektor Anna Mauranen, Finlands Universitet UNIFI rf
- vice ordförande Tapio Kujala, Fritt Bildningsarbete rf.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Centret för konstfrämjande
- Gymnasiet Kallion lukio
- Gymnasiet Mäkelärinteen lukio
- Förbundet för studerandekårar vid yrkehögskolorna i Finland rf
- Finlands studentkårers förbund FSF rf
- Förbundet för Gymnasisterna i Finland
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands biblioteksörening.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

De nya anpassningsåtgärder som ingår i planen för de offentliga finanserna minskar statens utgifter under 2015 med cirka 1 miljard euro netto. Fram till och med 2018 ökar nettoinsparningarna till cirka 1,4 miljarder euro. Å andra sidan har regeringen också beslutat om nya, tillväxtstödande extra insatser, som ökar statens utgifter med cirka 300 miljoner euro 2015. Den finansiella ramen för undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel är 6 083 miljoner euro 2015 och 6 008 miljoner euro 2018. Den utomstående finansieringen har uppskattats till 684 miljoner euro 2015 och 567 miljoner euro 2018.

Många beslut och insparingar berör förvaltningsområdena i allmänhet, men inte minst undervisnings- och kulturväsendet. Exempel på strukturpolitiska åtgärder inom undervisningssektorn som tagits i beaktande vid beräkningen av ramarna är bl.a. höjningen av läropliktsåldern till 17 år, den obligatoriska förskolan, högskolornas nya antagningssystem och den temporära ökningen av antalet nybörjarplatser, strävan att förkorta studietiderna på högskolenivå, reformeringen av finansieringssystemet och arrangörsnätet för utbildningen på andra stadiet, den yrkesinriktade tilläggsutbildningen och det fria bildningsarbetet, inräknandet av skolgångsbiträdena som en del i lärar-elev-relationen samt den i fråga om undervisningsgruppens storlek lösare skyldigheten att ordna undervisning i religion eller livsåskådningskunskap. Till de strukturpolitiska åtgärder vars inverkan på ramarna ännu inte har beaktats hör beslutet att öka den centraliserade upphandlingen av läromaterial och övergå till mer digitalt material samt beslutet att lindra behörighetskraven.

Utskottet inser att alla förvaltningsområden måste bidra till anpassningen och att nedskärningarna är nödvändiga med tanke på de offentliga finanserna. Beslutet innefattar dock många detaljer och helheter om vilka det inte finns ex-

akta uppgifter vid tiden för behandlingen av redogörelsen. Det är därför inte möjligt att bilda sig en detaljerad uppfattning i ärendet. Därför fokuserar utskottet i detta utlåtande på vissa viktiga frågekomplex. Utskottet kommer att ta ställning i större detalj i samband med behandlingen av aktuell lagstiftning.

Utskottet understryker att Finlands framgångar fortsättningsvis bygger på kunskap och kompetens. Nedskärningar och beslut som berör utbildningen har långsiktiga effekter på hela det finländska samhället och på enskilda unga och vuxna, i vissa fall under hela deras liv. Utskottet känner oro över att det i samband med rambeslutet inte har presenterats några bedömningar av vilka konsekvenser besluten ger. Under sakkunnigutfrågningen har det lagts fram kostnadsbedömningar av vad ändringarna i rambeslutet i fråga om undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde kommer att kosta samhället. Utskottet ser det dock som nödvändigt att man, före besluten om detaljer, har kännedom om hur olika ändringar påverkar tillgången till utbildning och kvaliteten i utbildningen, möjligheterna att få studieplats, matchningen mellan arbetsliv och utbildning samt möjligheterna att studera för dem som behöver särskilt stöd och alla ungas och vuxnas möjligheter att få utbildning som motsvarar deras förmåga.

Vidare vill utskottet anmärka att regeringen har uppställt som mål att Finland ska vara världens kunnigaste folk senast 2020. För att vi ska nå dit måste besluten om utbildning fattas med omsorg och eftertanke.

Utskottet betonar också i detta sammanhang att målet måste vara hög kompetensnivå, vilket i framtiden framför allt måste avse kvaliteten på kompetensen och tänkandet, snarare än mängden inhämtad kunskap. Det traditionella data-innehållet är ett råmaterial ur vilket vi genom processerna för lärande kan utveckla ett än mer "förädlat" tänkande som blir hela befolkningens egendom. Framgång här är ett måste för att ta fram konkurrenskraft och därigenom gemensam välfärd som kommer alla till del. Utskottet men-

är att det är en ytterst krävande men uppenbart nödvändig uppgift att ta till sig detta som en dynamo för utvecklingen av utbildningssystemet. Det kan dock konstateras att praxis förändras mycket långsamt och trögt. Särskilt när det gäller utbildning står vi inför anmärkningsvärda krav om vi ska kunna leva upp till tillräcklig flexibilitet under en tid av snabba förändringar (KuUU 1/2014 rd).

Kulturutskottet föreslår därför att finansutskottet förutsätter att regeringen på förhand gör allsidiga och omsorgsfulla bedömningar av vilka verkningar reformerna ger innan den lägger fram propositioner eller fattar andra beslut.

Det måste reserveras tillräckligt med tid för beredningen av reformerna, och beredningen måste ske i ett brett samarbete med utbildningsförvaltningen och andra experter och organisationer. Det måste också vara möjligt att slopa en reform eller ändra dess innehåll mitt under pågående beredning, om reformen bedöms ha avsevärda skadliga verkningar på jämställdheten i utbildningen eller på utbildningskvaliteten.

Utskottet vill uttrycka sin oro över att de nu beslutade nedskärningarna — efter de redan genomförda anpassningarna — påverkar möjligheterna att utveckla utbildningen och ordna tillräcklig och god undervisning som motsvarar arbetslivets behov samt möjligheterna att stödja kultur- och idrottsverksamheten, som är viktig för allmänhetens välfärd. Den krympande ramen och finansieringen utanför ramen innebär stora utmaningar för ordnandet och utvecklingen av tjänsterna inom undervisnings- och kultursektorn. Utskottet ser det bland annat som ytterst krävande att inbesparingarna i fråga om det fria bildningsarbetet och yrkeshögskolorna nu uppgår till hela 20 procent.

Ordnandet av servicen inom undervisningsväsendet påverkas dessutom av nedskärningarna i kommunernas statsandelar under ramperioden och tidigare. Positivt är att priserna per enhet, vilka ligger till grund för statsandelen, kommer att indexjusteras 2015 till följd av den förändrade kostnadsnivån. Indexhöjningen av statsandelarna 2015 höjer statsandelarna för basservice med cirka 47 miljoner euro och statsandelarna

för undervisnings- och kultursektorn med cirka 9,5 miljoner euro. I ett läge där den offentliga ekonomin blir allt stramare kommer det utöver många förändringar i kommuner och skolor också att krävas beredskap att ta till nya åtgärder. Utskottet påminner också om att de större helheterna ger bättre möjlighet att erbjuda elever och studerande en mera mångsidig utbildning och att ordna elevvård och andra stödtjänster på mera heltäckande basis (se även KuUU 20/2013 rd — RP 113/2013 rd).

Utskottet har också i ekonomiskt strama tider sett det som viktigt att den grundläggande utbildningen prioriteras och att det anvisas anslag för att förbättra utbildningen. Att det minsta antalet timmar inom den grundläggande utbildningen nu ska öka med tre årsveckotimmar och att finansieringen av detta tagits in i rambeslutet är ytterst välkommet. Ökningen påverkar den mängd undervisning eleverna får; den har varierat beroende på kommun och därmed försatt eleverna i en ojämlig ställning. Beklagligt är däremot att hälften av kostnaderna för reformen tas från anslagen för annan allmänbildande utbildning. Minskningen av statsbidragen för att förbättra kvaliteten på den grundläggande utbildningen uppgår till 57 miljoner euro. Under innevarande år har 83 miljoner delats ut i bidrag, varav 60 miljoner euro har gått till att minska gruppstorlekarna. Enligt utskottet vore det viktigt att rikta också de återstående bidragen till minskningen av gruppstorlekarna och förhindra att de ekonomiska svårigheterna leder till växande undervisningsgrupper. Utskottet påpekar att enbart ett större timantal inte leder till bättre studieresultat och att det minst av allt hjälper de barn som har inlärningsproblem.

Utskottet ser positivt på rambeslutets extra satsningar på bl.a. ungdomsgarantin och på att säkerställa tillräckligt med yrkesutbildning i hela landet samt på höjningen av det minsta antalet timmar inom den grundläggande utbildningen med tre årsveckotimmar från och med den 1 augusti 2016, då de nya läroplanerna för den grundläggande utbildningen införs. Beslutet innefattar också en vidareutveckling av antagningsprocessen för yrkesutbildningen, ett nytt

koncept för utbildning som förbereder för grundläggande yrkesutbildning, en ny modell för läroavtalsutbildning, tjänster för information om och ansökan till vuxenutbildning, en förordning om målen för gymnasieutbildningen och om timfördelningen i gymnasieundervisningen samt en reform av grunderna för gymnasiets läroplaner och utveckling av systemet med fristående examina. Utskottet välkomnar möjligheten att utveckla sätt att identifiera och erkänna sådant kunnande som förvärvats tidigare. Utökningen av antalet studieplatser syftar också till att öka chanserna för att varje ung person får en studieplats. I fråga om läroplikten är det av central vikt att försöka nå de ungdomar som riskerar marginaliseras eller helt bli utan studieplats. Användbara åtgärder för att förhindra att unga blir utan studieplats är bl.a. flexibel grundläggande utbildning, rehabiliterande verksamhet, uppsökande ungdomsarbete och ungdomsverkstäder samt utveckling av läroavtalsutbildningen.

Utbildning på andra stadiet

Enligt redogörelsen ska finansieringssystemet för och nätet av utbildningsanordnare inom utbildningen på andra stadiet reformeras. Finansieringen ska inte längre beviljas enligt det faktiska kostnadsunderlaget, och den totala statliga finansieringen av utbildningen på andra stadiet ska grunda sig på statsbudgeten i likhet med finansieringen av universitet och yrkeshögskolor.

Utskottet hänvisar till det gällande regeringsprogrammet, där det bl.a. konstateras att systemet med utbildning på andra stadiet ger de unga möjlighet att skapa en egen studieväg. Studentexamen och de yrkesinriktade examina utvecklas som separata examina. Vidare sägs i regeringsprogrammet att nätet av utbildningsanordnare inom gymnasieutbildningen och den yrkesinriktade grund- och tilläggsutbildningen ska anpassas för att stärka förutsättningarna för, samarbetet mellan och kvaliteten hos anordnarna och för att säkerställa den regionala tillgången till fortsatta studier och utbildning som motsvarar behoven i arbetslivet.

Reformerna minskar den offentliga finansieringen med totalt 260 miljoner euro, varav minskningen av statsandelarna beaktats i ramen till ett belopp av 8 miljoner euro under perioden 2015—2016 och 100,5 miljoner från och med 2017. De nya finansieringsgrunderna tillämpas första gången när finansieringen för 2017 bestäms.

Utskottet känner oro för vilka effekter besluten om reformering av finansieringssystemet kommer att ha på kvaliteten hos, volymen av och tillgången till gymnasieutbildning och yrkesutbildning. Anpassningsåtgärderna leder ofrånkomligen till att det uppstår större enheter som anordnar utbildning. Utskottet betonar att i samband med de strukturella reformerna kommer olika digitala element och metoder ofrånkomligen att få ökad betydelse, däribland digitala läroböcker och annat e-material, e-lärande etc. Utskottet vill också hänvisa till det den sade om det digitala inslaget i skolan i sitt utlåtande om framtidsredogörelsen (KuUU 1/2014 rd—SRR 7/2013 rd).

Från ingången av 2017 upphör statsandelsfinansieringen av ämnesstudier inom gymnasieutbildningen för dem som avlagt studentexamen. Samtidigt begränsas den statsandelsfinansiering som beviljas utbildningsanordnare för studerande i gymnasium och examensinriktad yrkesutbildning till högst tre år. Vidare upphör statens finansiering till sådan yrkesinriktad tilläggsutbildning som inte leder till en examen eller en del av en examen och frångås finansieringen av specialläroanstalter i sin nuvarande form. De som redan har avlagt yrkesexamen på andra stadiet hänvisas i huvudsak till utbildning som förbereder för fristående examen genom författningsändringar. Utskottet ser det som viktigt att gymnasiernas finansieringsbas läggs om så att den tryggar kvaliteten på gymnasieutbildningen och den regionala tillgängligheten även med hjälp av distansstudier när åldersklasserna minskar. Samtidigt är det viktigt att yrkesutbildningen stöder näringslivet i regionen. Utskottet understryker att utvecklingen av det andra stadiet kan stödjas genom lagstiftning.

År 2017 begränsas den statsandelsfinansiering som beviljas utbildningsanordnare för studerande i gymnasium och examensinriktad yrkesutbildning till högst tre år. Utskottet konstaterar att studierna inte alltid kan slutföras på tre år. Hinder kan uppstå i form av sjukdom, livskriser eller ett alltför omfattande studieprogram. Idrottare måste lägga tid på träning och har därför svårt att hinna med gymnasiet på tre år. Gymnasiets studerande måste i ökande grad uppmuntras att slutföra studierna på tre år, men i vissa fall måste denna tid överskridas. Utskottet menar att konsekvenserna av denna begränsning utreds innan det slutliga beslutet fattas. Bland annat måste regeringen utreda hur de extra kostnaderna påverkar utbildningsanordnarens verksamhet, huruvida systemet leder till studieavbrott etc.

Gymnasier. Enligt redogörelsen ska tilläggsfinansieringen för särskilda utbildningsuppgifter på gymnasiet halveras. Utskottet konstaterar att gymnasier som har fått en särskild uppgift ger undervisning i läroämnena som är särskilda för respektive gymnasium och inte alls nämns i den riksomfattande timfördelningen. Utskottet konstaterar att dessa skolor har stor betydelse för samhället, det nationella kultur- och idrottslivet samt de internationella framgångarna inom idrott, konst och vetenskap. De studerande kommer från hela landet och har varierande samhällslig bakgrund. Specialgymnasiernas undervisning och fostrande inverkan bidrar i hög grad till utveckla de unga talangernas färdigheter. Gymnasierna genererar ypperliga utövare och experter inom konst- och kulturfältet. I sina framtida yrken inom varierande områden bidrar de med konstnärliga, kulturella och kommunikativa medel till samhällsvälfärden. Idrottsgymnasierna är centrala aktörer i nätverket av idrottsakademier och är även viktiga element i det finländska elitidrottssystemet. En av gymnasiernas främsta uppgifter är att samordna studierna och idrottskarriären på bästa sätt.

Utskottet hänvisar också till en rapport från statens ekonomiska forskningsanstalt VATT

(16/2013), enligt vilken det inte finns några större skillnader mellan studieresultaten i de finländska gymnasierna. Potentialen för effektiviseringar är också knapp. I rapporten påpekas dessutom att statsmakten klart bör redogöra för vilka brister och problem man nu försöker åtgärda, så att skolor, lärare och andra involverade kan ta till sig systemet, dess målsättningar och motiverande element.

Skolgångsbiträden

Enligt redogörelsen anses skolgångsbiträden i grunderna för statsfinansieringen delvis vara en del av förhållandet mellan lärare och elev och därför minskar kommunernas utgifter med 10 miljoner euro och statsandelarna med 3 miljoner euro från och med 2017.

I fråga om gruppstorleken har det funnits bestämmelser endast för undervisningen av elever som behöver särskilt stöd, omfattas av förlängd läroplikt eller har en grav funktionsnedsättning. Syftet med den enda bestämmelsen om gruppstorlek har varit att säkra skolgången och studierna för elever som behöver särskilt stöd. Enligt utredning till utskottet innebär den föreslagna nedskärningen på 10 miljoner euro i princip nedläggning av cirka 160 specialklasser, vilket leder till att cirka 1 500 elever som är betjänta av en liten undervisningsgrupp tvingas in i större grupper. Endast 40 procent av de elever som behöver särskilt stöd går i specialklass. Endast de elever som är i verkligt stort behov av smågruppsundervisning av specialklasslärare återstår i dag. I samband med att det infördes en trestegsmodell för stödet var, enligt utredning till utskottet, det största orosmomentet att reformen skulle leda till att elever blir av med sitt stöd. Efter den nu föreliggande reformen finns det risk för att detta realiserar. Det gäller att se till att eleverna också i fortsättningen kan få undervisning i en lämplig grupp och att lärarna orkar med att arbeta i en stor och heterogen grupp.

Utskottet menar därför att konsekvenserna av denna förändring måste bedömas innan de slutliga besluten fattas.

Fritt bildningsarbete

Enligt rambeslutet ska finansieringen av det fria bildningsarbetet minskas med 10 miljoner euro 2015 och med totalt 18,5 miljoner euro under hela ramperioden. För att skapa motsvarande kostnadsbesparingar genomförs en totalreform av det fria bildningsarbetets struktur och finansieringssystem. Läroanstalterna inom det fria bildningsväsendet berörs dessutom av reformerna och nedskärningarna i finansieringssystemet och anordnarnätet för det andra stadiet samt av att den statliga finansieringen av yrkesinriktad tilläggsutbildning som inte leder till examen upphör.

Utskottet känner oro över att sparkravet är 20 procent av statsunderstödet för fritt bildningsarbete. År 2015 är minskningen 10 miljoner euro och 2017 uppgår minskningen till 8,5 miljoner euro. Till detta kommer nedskärningarna i de kommunala stöden. Det är uppenbart att denna stora nedskärning i den offentliga finansieringen inskränker utbildningsutbudet och höjer kurspriserna. Detta försvagar i sin tur möjligheterna för låginkomsttagare och människor i olika delar av landet att studera.

Utskottet understryker att det fria bildningsarbetet länge varit en viktig del av de frivilliga studierna och därigenom varit ett välkommet komplement till våra andra utbildningssystem. Samtidigt har det fria bildningsarbetet varit en välfärdstjänst som ökat den psykiska, kulturella och sociala välfärden.

Finansiering av projekt för anläggning av läroanstalter

Avsikten är att staten i fortsättningen inte ska delta i finansieringen av projekt för anläggning av läroanstalter. Det ger en inbesparing på cirka 12-22 miljoner euro under ramperioden. Anslaget är litet i jämförelse med totalbeloppet av statsandelarna. Också det nuvarande systemet har varit problematiskt, eftersom den långa väntan på statens finansieringsandel i många fall tvingat kommunerna att skjuta upp behövliga och i vissa fall brådskande renoveringsprojekt. Om det statliga stödet upphör helt blir följden att

staten inte har något instrument för att stödja kommunernas renoveringsprojekt. Utskottet vill dock uttrycka sin oro över skolbyggandet i sin helhet, med allt från problem med inneluften till kompetensen inom byggandet.

Omfattande mögelskador och andra problem med byggnaders skick visar att Finland saknar kompetens i fråga om att planera, bygga, välja material osv. Vi har för få behöriga specialister i landet med avseende på behovet av att åtgärda det eftersatta underhållet permanent. Det finns brister i byggbranschens grundläggande utbildning, fortbildning och t.ex. kommunernas byggnadstillsyn (KuUU 14/2012 rd—TRO 11/2011 vp).

Utskottet vill också hänvisa till sitt utlåtande till revisionsutskottet om mögelskolorna (KuUU 14/2012 rd—TRO 1/2011 vp). Det är nödvändigt att höja byggkompetensen, menar utskottet. Utskottet ser det också som viktigt att de olika kompetensområdena för byggande sammanslås i syfte att skapa en sund men samtidigt energisnål bygg- och saneringspraxis. Det är också av högsta vikt att kommunerna uppmantras att tillsätta arbetsgrupper för inomhusluft. Samtidigt bör man ge tillräckliga anvisningar och vid behov också förpliktande bestämmelser så att kommunerna också i praktiken gör sina lokaler till hälsosamma arbetslokaler för både elever och anställda.

Högskoleundervisning och forskning

Högskolorna och den vetenskapliga forskningen är av central betydelse för Finlands framtid, befolkningens välfärd och en hållbar tillväxt. Kompetensen är en av de få resurser vi själva kan göra något åt. Om vi försvagar detta andliga kapital försämrar vi samtidigt våra möjligheter att möta de utmaningar samhället ställs inför i morgon.

Verksamhet baserad på kompetens och kunskap utgör en sammanhållen helhet där högkvalitativ grundforskning och undervisning, tillämpad forskning och innovationsverksamhet gagnar varandra. Om det brister i något av elementen går det ut över de övriga elementen. Det

finns många exempel ute i världen på hur en gynnsam forsknings- och utbildningsmiljö kan vara källan till ny, betydande tillväxt.

För att påskynda övergången till högskolestudier reformeras systemet för antagning av studerande samtidigt som antalet nybörjarplatser vid högskoleutbildning ökas för viss tid 2014—2016. För att lyckas hantera det stora antalet sökande har totalt 103,5 miljoner euro anvisats för i år och resten av ramperioden, och 20 miljoner euro för tiden efter ramperioden. Målet är att för viss tid öka antalet nybörjarplatser vid högskolorna med sammanlagt cirka 3 000 åren 2014—2016. Utskottet ser det som viktigt att de extra nybörjarplatserna riktas till branscher i verkligt behov av arbetskraft och till branscher som är viktiga för den framtida tillväxtpotentialen.

Det är enligt utskottet rätt att förkorta utexamineringsperioderna genom att sporra universitet och yrkeshögskolor till att ordna studiemöjligheter året om och att öka finansieringen till högskolorna till den del det gäller studerande som avlägger över 55 studiepoäng per år.

Utskottet välkomnar också att statsmakten har beredskap att ge universiteten tre gånger så mycket i kapital som det privata kapital som universiteten samlar in, dock högst 150 miljoner euro. Utskottet hänvisar på denna punkt till sitt utlåtande om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om penninginsamlingar (KuUU 3/2014 rd—RP 6/2014 rd).

Från basfinansieringen av universiteten ska 50 miljoner euro stegvis under 2015—2019 överföras till forskningsanslag som konkurrensutsätts genom Finlands Akademi. Detta utökar Finlands Akademis bevilningsfullmakt med 50 miljoner euro från 2015. Finlands Akademis årliga bevilningsfullmakt för forskningsanslag sänks med 20 miljoner euro åren 2015 och 2016 samt med 10 miljoner euro från och med 2017. Positivt är att medel kunnat anvisas för indexhöjning av anslagen till universitet och yrkeshögskolor, så att indexen inte behöver frysas helt.

Totalreformen av forskningsinstituterna och forskningsfinansieringen. Statsrådet fattade den 5 september 2013 ett principbeslut om en totalreform av statens forskningsinstitutioner och forskningsfinansieringen. Principbeslutet inverkar på varje enskilt år under ramperioden. Den inbesparing enligt regeringsprogrammet på 4 miljoner euro som hänför sig till forskningen genomförs genom avdrag på 1 miljon euro per år från och med 2015 från de poster som överförs till statsrådets kansli.

I enlighet med principbeslutet genomförs flera organisationsförändringar under ramperioden. Forskningsinstitut kommer att slås ihop till större enheter. Till statsrådets kanslis förvaltningsområde har man i syfte att stärka den forsknings- och utredningsverksamhet som stöder statsrådets beslutsfattande i samhällsfrågor sammanfört finansiering från budgetfinansierade forskningsanslag till olika forskningsinstitut. Ett finansiellt instrument för strategisk forskning inrättas i anslutning till Finlands Akademi. Verkställandet sker genom en ändring av lagen om Finlands Akademi och så att Finlands Akademi kan fatta de första finansieringsbesluten om det finansiella instrumentet för strategisk forskning 2015. Det kan årligen beviljas ca 57 miljoner euro för finansieringen av strategiska forskningsprojekt, med beaktande av anpassningsåtgärder som det redan beslutats om samt inklusive administrationsutgifter.

Utskottet ger också sitt stöd åt planerna på att göra det möjligt att bevilja nationell medfinansiering för forskningsfinansiering ur internationella finansieringskällor.

Kulturutskottet behandlar för närvarande en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands Akademi (RP 25/2014 rd). I samband med behandlingen av den propositionen kommer utskottet att ta ställning till den strategiska forskningen.

Hälso- och sjukvårdstjänster för yrkeshögskolestuderande. Kulturutskottet behandlar för närvarande en proposition med förslag till lagstiftning om yrkeshögskolorna. Utskottet tar i samband med behandlingen av den närmare ställ-

ning också till hälso- och sjukvården för studerande. I det här sammanhanget konstaterar utskottet att det är hög tid att hitta en fungerande lösning på hälso- och sjukvården för yrkeshögskolornas studerande.

Finansieringen av Utbildningsstyrelsen

Utbildningen i Finland står inför stora utmaningar. De sjunkande studieresultaten, de ökande skillnaderna mellan olika skolor och olika regioner samt de nya kompetenskrav som ställs av globaliseringen och den tekniska utvecklingen förutsätter att vi tar ett kraftfullt nationellt grepp om utvecklingen inom utbildningssektorn. Dessutom pågår omfattande projekt som kräver spetskompetens inom utbildningssektorn - däribland översynerna av den grundläggande utbildningens och gymnasieutbildningens läroplaner och yrkesutbildningens examina, reformen av lagstiftningen om och anvisningarna för småbarnspedagogik, utbildningsgarantin för unga samt uppdateringen av antagningssystemen. Genomförandet av dessa reformer ligger till stora delar på Utbildningsstyrelsens ansvar. För att reformerna ska lyckas måste Utbildningsstyrelsen få tillräckliga resurser för uppgiften.

En god småbarnspedagogik och förskoleundervisning lägger den grund som behövs för att den grundläggande utbildningen ska bli framgångsrik. Det är därför viktigt att reformen av lagstiftningen om småbarnspedagogik genomförs så att varje barn under skolåldern får jämlik tillgång till utbildning. Reformen av lagstiftningen om småbarnspedagogik lanserar också nytt innehåll i sektorn. Utbildningsstyrelsen spelar en viktig roll när det gäller detta styr- och utvecklingsarbete.

Utbildningsstyrelsens får dessutom ytterligare uppgifter och ansvar genom många reformer som ingår i rambeslutet. Med hänsyn också till de tidigare besluten samt de nuvarande och nya uppgifterna finns det ett klart underskott i Utbildningsstyrelsens anslag. Utskottet ser det som nödvändigt att i statsbudgeten se till att Utbildningsstyrelsen också i praktiken kan sköta de lagstadgade uppgifterna och de uppgifter som

fastställts i resultatavtalen på ett tillfredsställande sätt.

Utskottet hänvisar också till statens revisionsverks effektivitetsrevisionsberättelse, enligt vilken Utbildningsstyrelsens förmåga att stödja utbildningsanordnare i genomförandet av reformer som t.ex. översynen av examensgrunderna har försvagats. Sedan 2011 har sparmålet varit 5,0 årsverken per år, trots att Utbildningsstyrelsen ständigt har ålagts nya uppgifter.

Kulturpolitiken

Också kultur-, ungdoms- och idrottssektorerna står inför tunga år. De bestående inbesparingarna enligt rambeslutet för 2015-2018 uppgår till 5—15 miljoner euro per år inom kultursektorn.. Beslutet innehåller ingen periodisering ens för 2015. I fråga om medel utanför ramen minskar Veikkaus intäktsföring till statsbudgeten 2015 med cirka 10 miljoner euro jämfört med rambeslutet för 2013.

För bibliotekens del är det mest oroväckande beslutet när det gäller statsandelsreformen att statsbidragen för anläggningkostnader för bibliotek överförs till kommunens statsandel för basservice. Det finns enligt utskottet risk för att pengar avsedda för anläggning av bibliotek kommer att användas för andra investeringar i kommunen. Det är i första hand biblioteksprojekt i små kommuner som berörs av detta. Anskaffningen av biblioteksbussar är hotad också på andra håll, oberoende av kommunens storlek. Utskottet kommer att i större detalj ta ställning till detta i sitt utlåtande om regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 38/2014 rd).

Enligt utredning till utskottet besöktes kommunbiblioteken 51,3 miljoner gånger under 2013. Evenemangen fick 0,8 miljoner besökare och det hölls cirka 6 700 utställningar. Biblioteket som fysiskt rum har alltså inte förlorat sin betydelse trots att besöken på bibliotekens webbplatser uppgick till 53,2 miljoner. Utgående från enkäter och andra indikatorer hör biblio-

tekn till kommunernas mest använda och populära tjänster.

Ställningstagande

Kulturutskottet anför

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan, och

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Regeringen ska på förhand göra allsidiga och omsorgsfulla bedömningar av vilka konsekvenser reformerna ger innan den lägger fram propositioner eller fattar andra beslut.

Helsingfors den 8 maj 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Leena Harkimo /saml
Pauli Kiuru /saml
Kimmo Kivelä /saf

Sanna Lauslahti /saml
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd (delvis)
Tuomo Puumala /cent
Simo Rundgren /cent
Pauliina Viitamies /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Planen för de offentliga finanserna 2015—2018 riktar alltför stora nedskärningar till utbildning och forskning, med tanke på att regeringen under valperioden redan minskat undervisnings- och kulturministeriets resurser med över tio procent, dvs. cirka 1,5 miljarder euro, jämfört med 2011. Planen leder till att nettoprocenten för minskningar och ökningarna sjunker avsevärt från och med 2015 (-2,6 %) och uppgår till mer än det dubbla 2018 (-5,8 %). Nedskärningarna drabbar främst den allmänbildande utbildningen (mellan -8,8 och -9,5 %), konsten och kulturen (mellan -6,2 och -8,8 %) och vuxenutbildningen i synnerhet åren 2017 och 2018 (mellan -19,2 och -21,1 %). Att anslagen för förvaltning, kyrkliga ärenden och gemensamma utgifter inom ansvarsområdet skärs ned med över 12 procent är i sig ett steg i rätt riktning, även om det är önsketänkande. Det är ytterst svårt att i nuläget spara in på förvaltningen och de gemensamma utgifterna, eftersom allt dödkött på detta område redan har skurits bort i kommunerna.

Nätverket av skolor och skolbyggnadernas skick

Vi känner oro över rambeslutets konsekvenser för gymnasienätverket. Nätverket av gymnasier ska enligt planerna reduceras så att upp till 80-100 anordnare av gymnasieutbildning försvinner. Hur den nya områdesindelningen ska ske har dock inte fastställts. Planen verkar inte heller ta hänsyn till att högstadiet och gymnasiet på små orter ofta har samma lärare. En nedläggning av gymnasiet på en liten ort återspeglar omedelbart på lärarsituationen i grundskolan; omsättningen av lärare ökar och det blir svårare att rekrytera lärare. Samtidigt ställs de unga i glest bebyggda områden i en ojämlik ställning, eftersom det är mer sannolikt att gymnasier läggs ned just i dessa områden snarare än i kommuncentra.

Eleverna får längre skolresor och därmed också ökande resekostnader.

En annan sak som är oroväckande är planens beslut om att staten inte längre ska delta i kostnaderna för anläggning eller renovering av läroanstalter. Tusentals anställda och tiotusentals elever riskerar sin hälsa på grund av problemen med mögel och dålig inomhusluft i skolorna. Den som fullgör sin läroplikt eller sköter sitt jobb ska inte tvingas utsätta sig för hälsorisker.

Enligt rambeslutet ska den statliga tilläggsfinansieringen för särskilda utbildningsuppgifter på gymnasiet halveras från och med 2015. Det vore viktigt att säkerställa finansieringen av specialgymnasierna, särskilt av det fjärde året, så att möjligheterna till fortsatta studier är så rättvisa som möjligt för dem som studerar enligt den allmänna timfördelningen och dem som studerar vid ett specialgymnasium. Till exempel är idrottsgymnasierna ett viktigt element i det finländska elitidrottssystemet. De gör det möjligt för unga idrottslöften att träna bättre, vilket i avgörande grad hjälper dem framåt i strävan att bli elitidrottare. Som en följd av den aktiva träningen tar det för den ambitiösa ofta mer än tre år att fullfölja studierna och ta studentexamen.

Kvaliteten på den grundläggande utbildningen

Enligt rambeslutet ska skolgångsbiträdena i grunderna för statsfinansieringen delvis vara en del av förhållandet mellan lärare och elev. Därigenom drar man undan mattan för de nyligen införda lagarna för effektivisering av elevvården. Samtidigt slopas i praktiken den enda bestämmelsen om undervisningsgruppernas storlek. Nedskärningen drabbar särskilt antalet specialklasser, som kan beräknas minska med cirka 160. Indirekt påverkar nedskärningen de elever som fortgående behöver specialundervisning. Vidare stryks 57 miljoner euro av statsbidragen för höjning av kvaliteten i den grundläggande

undervisningen. Dessa åtgärder leder till att undervisningsgrupperna blir större och undervisningskvaliteten blir lidande.

Universitet och högskolor

Framgångsrika universitet och högskolor är av avgörande vikt för Finlands framtid. Att de studerande mår bra är i sin tur en förutsättning för goda studieresultat. På sikt lönar det sig inte att skära i indexhöjningarna för universitet och yrkeshögskolor. Slopandet av hyresstödet till studentbostadsstiftelser och Studenternas hälsovårdsstiftelse (SHVS) är inte förnuftigt med hänsyn till de studerandes välfärd och studievillkoren. Nedskärningen av bidraget till SHVS försämrar förutsättningarna för en adekvat studerandehälsovård. Den minskande finansieringen har inte heller periodiserats över flera år, vilket förvärrar situationen ytterligare. SHVS erbjuder de studerande bland annat viktiga mentalvårdstjänster, och vi känner oro över att SHVS:s verksamhetsförutsättningar försvagas på grund av plötsliga nedskärningsbeslut. Vi menar att hälsovården måste tryggas för såväl studenter som yrkeshögskolestuderande och andra studerande och att det är skäl att särskilt satsa på förebyggande hälsovård. Att sörja för de studerandes hälsa stöder också målsättningen att förlänga tiden i arbetslivet.

Insatser för att hindra marginalisering

Rambeslutet tar inte i tillräcklig utsträckning hänsyn till det fria bildningsarbetets roll i att förebygga marginalisering. Folkhögskolornas möjligheter att främja ungdomsgarantin och förebygga marginalisering av unga har inte utnyttjats, inte heller deras möjligheter när det gäller rekreation och stöd för livskontroll för långtidsarbetslösa och pensionärer. Rambeslutet försätter det fria bildningsarbetets läroanstalter i ett så trängt läge att de inte kommer att ha förutsättningar att utbilda cirka en miljon människor, vilket de gjort de senaste åren.

Vidare menar sakkunniga att den finansiering som reserverats för höjningen av läropliktsål-

dern är otillräcklig. På grund av den ringa finansieringen vore det förnuftigare att den kommande lagen endast skulle gälla unga som av en eller annan orsak inte fullföljer den grundläggande utbildningen och därför inte kan söka in till yrkesstudier eller studier på andra stadiet.

Idrott och motion bra för folkhälsan

Sannfinländarnas ledamöter i kulturutskottet menar att idrott och motion måste få en än viktigare roll i hälso- och välfärdsarbetet. Idrott och motion har en central roll när det gäller att förbättra folkhälsan. Ökad fysisk aktivitet i allmänhet förebygger ett flertal sjukdomar som är kopplade till en passiv livsstil. Det inverkar därmed på kostnaderna för hälso- och sjukvården. Motion är också ett bra sätt att främja arbetshälsan och bemöta utmaningarna i anslutning till produktiviteten av arbetet och förlängningen av arbetslivet. Idrott och motion kan bidra till att många av de mål som nämns i planen för de offentliga finanserna uppnås. Ett konkret exempel är att kravet på ökad effektivitet och kortare studietid kan uppnås om de studerande motionerar och mår bra.

Oberoende av befolkningsgrupp och hemort måste tillgången till motionstjänster vara rättvis. I det förslag till ny idrottslag som publicerades i år betonas idrottens och motionens karaktär av basservice. Sannfinländarna menar att om regeringen vill stärka idrottens karaktär av basservice måste den satsa mer på att utveckla och samordna idrottstjänsterna.

Det ser ut som om regeringen inte bygger sina beslut om ramarna på forskning eller aktuell information och inte heller har gjort någon noggrannare konsekvensbedömning av vad denna lek med utgiftsminskningar och utgiftsökningar leder till. Vårt utbildningssystem håller ännu en någorlunda god klass, men om rambeslutet går igenom faller det samman. Det får negativa återverkningar för lärarnas och den övriga skolpersonalens arbetshälsa, vilket i sin tur med accelererande fart sänker elevernas skolmotivation.

Avvikande mening

Vi föreslår

*att finansutskottet beaktar det som sägs
ovan.*

Helsingfors den 8 maj 2014

Ritva Elomaa /saf
Kimmo Kivelä /saf

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Ramredogörelsen 2015—2018 från regeringen Katainen är en krass läsning. Regeringens åtgärder för att täppa till hållbarhetsgapet och förbättra ekonomin och sysselsättningen räcker inte till. Det ena viktiga beslutet efter det andra har skjutits på framtiden eller fått självdö. Vi har inte kommit någon vart med att förlänga arbetslivet. Reformen av social- och hälsovården har nu tagit ett steg framåt utifrån en parlamentarisk beredning. Regeringen har dock misslyckats i sitt viktigaste uppdrag, nämligen att lyfta Finland mot ny tillväxt.

Regeringen har under valperioden sänkt finansieringen av utbildningen med över en miljard euro. Enligt rambeslutet utsätts undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde för ytterligare inbesparingar på 329 miljoner euro under den nya ramperioden.

Utbildning förebygger utslagning. Utbildning lägger också grunden för Finlands och finländarnas framgångar. De kraftiga nedskärningar inom utbildnings- och bildningssektorn som Katinens regering gjort under denna regeringsperiod och nu i samband med rambeslutet tär på kompetensbasen och centraliserar utbildningen till tillväxtcentra. Det är en kortsiktig och ohållbar politik.

Nedskärningarna inom den grundläggande utbildningen märks i skolorna

Finansieringen av förskoleundervisning och grundläggande undervisning skärs under innevarande regeringsperiod ned med totalt över 600 miljoner euro. Genom rambeslutet tillkommer ytterligare nedskärningar på 95 miljoner euro. Det kommer ofrånkomligen att ha konsekvenser för skolornas vardag och barnens välfärd.

Regeringen bereder en ny lag om småbarnspedagogik. Detta har likväl inte beaktats i rambeslutet. Då de ekonomiska resurserna saknas, risikerar lagreformen alltså att bli lite ytskrap.

Inräknandet av skolgångsbiträdena som en del i lärar-elev-relationen inkluderar ett sparmål, där statsandelen ska minskas med 3 miljoner euro 2017 och kommunerna själva ska spara 7 miljoner euro. Sparmålet på sammanlagt 19 miljoner euro leder till att upp till 160 specialklasser dras in. Beloppet motsvarar nämligen lönekostnaderna för 160 specialklasslärare, vilket innebär att lika många specialklasser måste bort.

Finansieringen av förbättringar av kvaliteten i den grundläggande utbildningen har i huvudsak använts till att minska undervisningsgruppernas storlek. När rambeslutet nu skär bort 57 miljoner av den tidigare finansieringen på cirka 80 miljoner kommer alla grupper att bli större. Undersökningar visar att i stora grupper tenderar de mest hjälpbehövande eleverna ofta bli utan stöd.

Regeringen har beslutat slopa finansieringen av projekt för anläggning av läroanstalter. Det minskar renoveringarna med cirka 22 miljoner euro, vilket försämrar kommunernas möjligheter att renovera skolor och daghem med inluftsproblemer. Centern har föreslagit ett flerårigt program för att åtgärda problemen med dålig inomhusluft. Centerns grupp i kulturutskottet förutsätter att läroanstalterna hålls i skick också i fortsättningen och att tillräckliga resurser anslås för att förebygga hälsoproblem.

Skolnätet på andra stadiet glesnar

Utbildningen på andra stadiet utsätts genom rambeslutet för nedskärningar på totalt 260 miljoner euro. Finansieringen och nätverket av anordnare på andra stadiet läggs om så att antalet anordnare halveras och finansieringen täcker tre år. I fortsättningen krävs att en anordnare sammanlagt har minst 500 elever. Det innebär ofrånkomligen att skolnätet glesnar och att små gymnasier måste läggas ned. Därigenom mister orten också kompetenta ämneslärare i grundsko-

lans högre årskurser, eftersom dessa ofta också undervisar på gymnasiet. Gymnasier med särskilda utbildningsuppgifter får en sämre ställning än tidigare. Inom yrkesutbildningen slopas nu finansieringen av specialläroanstalter.

Enligt rambeslutet ska finansieringen inte längre beviljas enligt det faktiska kostnadsunderlaget, och den totala statliga finansieringen av utbildningen på andra stadiet ska grunda sig på statsbudgeten på samma sätt som finansieringen av universitet och yrkeshögskolor.

Det betyder att yrkesutbildningen i allt högre grad måste finansieras av kommunerna, samtidigt som staten tar ansvaret för finansieringen av yrkeshögskolorna. I slutet av ramperioden kommer kommunerna att finansiera yrkesutbildningen med en andel på hela 70 procent. Centerns riksdagsledamöter menar att finansieringen måste riktas direkt till utbildningsanordnaren.

Regeringens nedskärningar i finansieringen och överföringen av tusentals nybörjarplatser inom yrkesutbildningen från landskapen till huvudstadsregionen är brutala åtgärder som centraliserar utbildningen till tillväxtorterna. Regeringen kör ned en av grundpelarna för hela det finländska samhället — vårt heltäckande skolnätverk. Nybörjarplatserna inom yrkesutbildningen minskar med nästan tvåtusen mellan 2013 och 2016. Samtidigt ökar antalet nybörjarplatser i Nyland med 3 500, vilket betyder att minskningen av nybörjarplatserna i övriga Finland är över 5 000. De kraftigaste nedskärningarna drabbar östra och norra Finland. I östra Finland försvinner 1 870 och i norra Finland 1 350 platser. Det är nästan en tiondedel av vardera regionens nybörjarplatser.

Centerns riksdagsledamöter kräver att regeringen också i fortsättningen sörjer för att nätverket av läroanstalter på andra stadiet täcker hela Finland, att specialgymnasiernas förutsättningar tryggas och att tilläggsfinansieringen av små gymnasier bevaras. Det måste också i framtiden vara möjligt att bo hemma när man studerar vid en skola på andra stadiet.

Resurserna för det fria bildningsarbetet minskar

Nedskärningspolitiken drabbar också det fria bildningsarbetet. Regeringen drar ned finansieringen av det fria bildningsarbetet med sammanlagt 33 miljoner euro 2015—2017, vilket betyder totalt 20 procent av den statliga finansieringen. Staten står för 18,5 miljoner av nedskärningen och kommunen för återstoden. Inbesparingen 2015 uppgår till 10 miljoner euro och 2017 till 8,5 miljoner euro.

Regeringen försvagar avsevärt folkhögskolornas och medborgarinstitutens verksamhetsförutsättningar, vilket leder till att en del av dem måste läggas ned. Det innebär också ett avbräck för ungdomsgarantin, där folkhögskolorna har haft en stor roll. Verksamheten centraliseras till de större orterna och kommer att kosta användarna mer. Regeringen underminerar därigenom verkställandet av ungdomsgarantin. Centerns riksdagsledamöter kräver att verksamhetsbetingelserna för det fria bildningsarbetet tryggas också i fortsättningen.

Verksamhetsförutsättningarna för universiteten och yrkeshögskolorna måste säkras

Det nya finansiella instrumentet för strategisk forskning i anslutning till Finlands Akademi ligger på cirka 57 miljoner euro efter anpassningsåtgärderna. Denna finansiering innebär att motsvarande belopp tas direkt av Tekes och sektorforskningsinstitutet.

Finansieringen av Finlands Akademi minskar. Från basfinansieringen av universiteten ska dock 50 miljoner euro stegvis under 2015—2019 överföras till forskningsanslag som konkurrensutsätts genom Finlands Akademi. Det betyder en nedskärning på 20 miljoner euro 2019. Det innebär således i praktiken att 30 miljoner euro i forskningspengar kan sökas via Finlands Akademi.

Basfinansieringen av universiteten minskar och inbesparingarna drabbar undervisningen. De olika universiteten befinner sig i en ojämlig ställning när det gäller tillgången till konkurrensutsatt forskningsfinansiering. Universitet

med en stark forskningsprofil klarar sig bra i omfördelningen av pengarna, medan andra universitet direkt får betala fiolerna. Läget skapar oro i universitetsvärlden.

Regeringen har under valperioden tagit cirka 350 miljoner euro av yrkeshögskolorna. Det har lett till minskat antal nybörjarplatser och ett gle sare nät av yrkeshögskolor. Jämfört med 2011 har antalet nybörjarplatser på yrkeshögskolorna minskat med totalt 2 030. Nedskränningarna har drabbat varje högskola i Finland, men främst drabbas de ändå de mindre yrkeshögskolorna i landskapen. Centerns riksdagsledamöter menar att det måste finnas en yrkeshögskola i varje landskap också i fortsättningen.

Regeringens beslut att frysa indexet för universitet och yrkeshögskolor försvagar också villkoren för universiteten.

Centerns riksdagsledamöter understryker att verksamhetsförutsättningarna för universiteten och yrkeshögskolorna måste säkras. Basfinansieringen får inte sänkas och den konkurrensutsatta forskningsfinansieringen får inte tas från basfinansieringen.

Ungdomsgarantin är misslyckad

Syftet med ungdomsgarantin var att garantera varje ungdom en studie-, praktik- eller arbetsplats. Regeringen har misslyckats med detta mål. I statsbudgeten reserveras årligen 60 miljoner euro för genomförandet av ungdomsgarantin. Denna satsning har inte gett önskat resultat.

Finland har nästan 50 000 unga i åldern 15—29 år som inte jobbar eller studerar och inte heller har någon examen efter den grundläggande utbildningen. Enligt undervisnings- och kulturministeriets beräkningar kostar var och en av dessa marginaliserade unga samhället 1,2 miljoner euro. Utöver de direkta kostnaderna förlorar vi den arbetsinsats som den marginaliserade hade kunnat utföra. Detta ökar den totala effekten ytterligare.

Varje år blir 3 000-4 000 unga utan studieplats på andra stadiet. Över hälften av dessa får en plats genom den kompletterande ansökan, men varje år ställs cirka 1 600 unga helt utan stu-

dieplats. Till detta kommer problemet med alla som avbryter studierna på andra stadiet.

Samtidigt får allt fler unga psykiska problem, och varje år blir cirka 4 000 unga under 35 år sjukpensionerade. Den främsta orsaken är uttryckligen psykiska problem.

Statsminister Katainens regering lovade de unga i Finland arbete och studieplatser, dvs. en bättre framtid. I verkligheten blev problemen bara värre. Arbets- och näringsministeriets utvärdering av ungdomsgarantin offentliggjordes den 9 april 2014. Enligt rapporten har ungdomsarbetslösheten ökat under hela den tid ungdomsgarantin varit i kraft, oberoende av vilka indikatorer som tillämpas eller vilka utbildningsnivåer som granskas. Antalet arbetslösa under 25 år ökar. Antalet arbetslösa i åldern 25—29 år med examen ökar. Det noteras allt fler arbetslösa under 25 år med arbetslöshetsperioder på 3, 6 eller 12 månader. Detsamma gäller unga i ålder 25—29 år.

Det är inget fel på målen för ungdomsgarantin, men regeringen har genom sina åtgärder sett till att garantin inte kan fullgöras. Insatserna för att höja sysselsättningen och stärka ekonomin är misslyckade. Samtidigt har regeringen skurit ned på utbildningen för unga och på ungdomsverkstäderna.

Genomförandet av ungdomsgarantin har dessutom försvårats av regeringens reform av arbets- och näringsbyråerna, som har stulit tid av arbetskraftsrådgivarnas egentliga arbete inom kundservice. Samtidigt skär regeringen ned anslagen för arbets- och näringsbyråerna med 11 miljoner euro, vilket innebär att cirka 70 arbetskraftsrådgivare försvinner. Medan arbetslösheten stiger blir budgeterade anslag för sysselsättningsbaserade investeringsstöd år efter år ändå outnyttjade. Centerns riksdagsledamöter menar att detta är ofattbart.

Ett annat problem med ungdomsgarantin är att företagarna inte fått tillräckligt med information om stödet för sysselsättning av unga. Detta i kombination med att stöden innebär mycket byråkrati bidrar till att unga inte får jobb.

Regeringen har svikit sitt löfte till de unga. Saker och ting går inte mot det bättre i Finland,

och regeringens tid börjar vara ute. Vi centerledamöter i kulturutskottet kräver att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder för att förbättra situationen för de unga.

Att förlänga läroplikten hjälper inte avhopparna

Som ett medel för att förebygga att ungdomar marginaliseras har regeringen framställt att läropliktsåldern ska förlängas med ett år för hela åldersklassen, dvs. för drygt 60 000 personer. Kostnaderna uppgår enligt regeringen till 15 miljoner euro, men enligt Kommunförbundet till cirka 118 miljoner euro. Centern stöder inte en stereotyp och dyr förlängning av läroplikten för en hel åldersklass utan föreslår som lösning riktade åtgärder uttryckligen för unga avhoppare.

Alternativa lösningar är bl.a. yrkesstart, tionde klass, introduktion av 2+1-modellen och utvidgad inläring i arbete, utveckling av flexibla studievägar, ökad verkstadsverksamhet, ökat uppsökande ungdomsarbete samt effektivare studiehandledning och stöd. Också läroavtalsutbildningen måste utvecklas för att bättre svara mot ungdomarnas och arbetsgivarnas behov. Dessutom måste folkhögskolorna tillförsäkras möjligheter att ge avhoppare utbildning.

Centern kräver att resurser allokeras vettigare uttryckligen till de unga som behöver hjälp. Det hjälper inte ungdomarna att det erbjuds mer utbildning av sämre kvalitet längre bort från hemmet.

Vi måste jobba längre

I regeringens rambeslut anvisas 123 miljoner euro extra för att avarbeta anhopningen av ansökningar till högskolorna. Det betyder cirka 3 000 nybörjarplatser extra under åren 2014—2015. Målet är att de unga ska kunna börja studera snabbare och därigenom inte behöva hålla ett mellanår. Det anses förlänga arbetslivet uttryckligen i dess början.

Arbetslivet kan förlängas i mitten om man har möjlighet att komplettera sin kompetens i olika faser av arbetslivet. Regeringens politik under

denna valperiod försämrar möjligheterna att nå detta mål. Vuxenutbildningen och yrkesutbildningen för vuxna skärs ned med totalt tiotals miljoner euro. Det sker genom nedskärningar i läroavtalsutbildningen för vuxna, nedläggning av läroanstalter på andra stadiet, minskade resurser för den yrkesinriktade vuxenutbildningen och slopad finansiering av utbildning som inte leder till examen. Villkoren för vuxengymnasierna försämrar drastiskt. Den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen skärs ned med cirka 70 miljoner euro.

Centerns grupp i kulturutskottet understryker att ökningen av nybörjarplatserna måste ske omsorgsfullt och riktas till de framtida tillväxtbranscherna. Det gäller att förutse arbetslivets behov och arbetsmarknadens dragningskraft inom olika sektorer. Ingen får utbildas i onödan; den som fått utbildning ska inte behöva bli arbetslös. Det måste bli möjligt att utveckla sin kompetens också som vuxen och i olika faser av arbetslivet.

Den studerandes ställning försvagas

Regeringen införde under innevarande period ändringar i studiestödet, men nollade genom rambeslutet de positiva verkningarna av ändringarna.

Studiestödet bands till ett index, men nu fryser regeringen indexet. I fortsättningen beviljas inte studiestöd för mer än en högskoleexamen per examensnivå. Det ökar pressen på den unga att genast lyckas göra rätt studieval och staka ut den framtida yrkesriktningen. Rambeslutet gör det svårare att byta bransch i de fall där försörjningen är osäker. Samtidigt uppstår det ojämlikhet i det finländska utbildningssystemet. I stället för att studera tvingas allt fler studerande jobba för att kunna försörja sig. Som en följd av beslutet har fattiga alltså mindre tid över för studier och sämre möjligheter att söka in till högskolor.

Regeringen slopar hyresstöden till Studenternas hälsovårdsstiftelse (SHVS) och studentbostadsstiftelserna. Det gör det svårare att få studentbostad och höjer ofrånkomligen hyrorna för studentbostäderna. SHVS blir av med fyra miljo-

ner euro i hyresstöd, vilket motsvarar 10 procent av stiftelsens totala finansiering. Samtidigt finns det risk för att FPA:s bidrag till SHVS minskar med miljontals euro, eftersom FPA:s andel av finansieringen av SHVS genom lag begränsats till 63 procent av den totala finansieringen.

Centergruppen i kulturutskottet menar att detta är ytterst oskäligt. SHVS sköter sin lagstadgade och viktiga uppgift ytterst kostnadseffektivt. Nedskärningarna ger direkt utslag på servicenivån och på de studerandes hälsa. Inbesparingen är betydelselös med hänsyn till de offentliga finanserna, men ett hårt slag mot de studerandes lagfästa rätt till hälso- och sjukvård. Denna skrotning av studenthälsovården förkortar arbetslivet och försämrar arbetshälsan.

Samtidigt underlåter regeringen än en gång att förbättra studerandehälsovården vid yrkes- högskolorna. Försöket med en SHVS-modell fortsätter inte och hälso- och sjukvården för YH-studerande överförs inte till SHVS. De högskolestuderande kommer fortsättningsvis att behandlas ojämnt. Centerns grupp i kulturutskottet betonar att de studerande måste bemötas jämnt och att deras möjlighet till försörjning måste tryggas.

Resurserna för bibliotek och annan kultur måste säkerställas

Biblioteksväsendet spelar en stor roll för allmänbildningen i Finland. Staten riktar årligen 5 miljoner euro till anläggning av bibliotek.

Helsingfors den 8 maj 2014

Tuomo Puumala /cent
Simo Rundgren /cent

Kommunerna får sammanlagt cirka 9 miljarder euro i statsandel per år. Om statsbidragen för anläggning av bibliotek inte öronmärks, kommer kommunerna att upphöra med biblioteksrenoveringar, nybyggnader och anskaffning av biblioteksbusar.

Att anslaget har varit separat har borgat för att kommunerna sköter om biblioteksservicen. Om finansieringsreformen genomförs, drunknar de fem miljonerna i den övriga statsandelsmassan; lockelsen att använda pengarna för andra investeringar är stor.

Regeringens planer på att slopa basfinansieringen av biblioteken är ett direkt slag mot målsättningen att vi ska bli världens kunnigaste folk.

Centerns grupp i kulturutskottet accepterar inte att finansieringen av projekt för anläggning av bibliotek slopas.

Kulturutbudet ute i regionerna får inte försämrats; verksamheten får inte centraliseras enbart till huvudstadsregionen. Teatrarna, orkestrarna och museerna har en viktig roll som kulturbärare i regionerna. Denna verksamhet måste få tillräckliga resurser också i fortsättningen. Centerns grupp i kulturutskottet menar att konsten och kulturen ska bilda ett nätverk som omfattar hela landet.

Avvikande mening

Vi anför

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.